

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیهما صلوات

www. **Ghaemiyeh** .com
www. **Ghaemiyeh** .org
www. **Ghaemiyeh** .net
www. **Ghaemiyeh** .ir

امام سجاد
علیه السلام
و نهضت خدمت رسائی

محمد عابدی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

امام سجاد علیه السلام و نهضت خدمت رسانی

نویسنده:

محمد عابدی

ناشر چاپی:

ماهنامه کوثر

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۷	امام سجاد علیه السلام و نهضت خدمت رسانی
۷	مشخصات کتاب
۷	مقدمه
۸	آثار خدمت به خلق
۸	اشاره
۸	آثار خدمت در دنیا
۸	باری مردم
۸	بقا و فزونی نعمت
۸	آقایی و بزرگی در دنیا
۸	سرور قلبی خدمت رسان
۸	آثار خدمت در آخرت و نتایج معنوی
۹	آثار ترک خدمت
۹	پشیمانی، نزول بلا، پرده‌داری
۹	نزول بلایی مثل یعقوب
۱۰	نشانه بخل
۱۰	نیامرزیدن همیشگی
۱۰	دعای توفیق خدمت به خلق
۱۱	دعوت و تشویق به خدمت رسانی
۱۱	اشاره
۱۱	اهل خیر شوید
۱۱	خوش به حال انفاق گران
۱۱	درجه خود را ارتقا دهید

- ۱۱ اطعام نیازمندان
- ۱۲ نمونه‌هایی برای خدمت
- ۱۲ نوع خدمت به سائل (نیازمندان)
- ۱۲ حق مال، صرف در راه خدمت
- ۱۳ خدمت رسانی به همه
- ۱۳ بایسته‌هایی برای خدمت شایسته
- ۱۳ منت نگذاشتن
- ۱۳ استحکام اعتقاد قبل از خدمت
- ۱۳ خدمت به تناسب توان
- ۱۴ خوش رفتاری با خدمت جویان
- ۱۴ حسن ظن به خدمت جویان و خدمت صادقانه
- ۱۴ کوچک نشمردن خدمت
- ۱۴ پاورقی
- ۱۶ درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

امام سجاد علیه السلام و نهضت خدمت رسانی

مشخصات کتاب

عنوان: امام سجاد (ع) و نهضت خدمت رسانی

پدیدآورنده: محمد عابدی (پدیدآور)

ناشر مقاله: نشریه کوثر، شماره ۵۷، بهار ۱۳۸۳

امام چهارم علی بن حسین (ع) (توصیف گر)

نوع: متن

جنس: مقاله

الکترونیکی

زبان: فارسی

توصیفگر: خدمات اجتماعی

مقدمه

ابعاد شخصیتی معصومان علیهم السلام از جمله امام سجاد علیه السلام چنان گسترده است که در هر بعدی از نیازهای بشری می‌توان الگوی کاربردی، ارائه و تشنگان هدایت را از سرچشمه‌های فضائل آنان سیراب کرد. بی‌شک یکی از مشخصه‌های بشر از آغاز خلقت تا کنون - و قطعاً تا پایان جهان - زندگی جمعی اوست؛ اجتماعی که در آن هر کس بر اساس استعدادها و نحوه برخورداری از امکانات، موقعیتی می‌یابد و در تعامل با دیگران نیازمندی‌های خود را رفع می‌کند و در مقابل آن، نیازهای دیگران را برطرف می‌سازد. اعضای جامعه بشری - که ما هم عضوی از آن هستیم - هیچ کدام به تنهایی توان رفع نیازهای ضروری برای تداوم حیات را ندارند. از این رو با رو آوردن به «زندگی جمعی» هر کدام بنابر استعداد و توان خود، بخشی از نیازهای دیگران را تامین می‌کند تا در برابر، آنان هم نیازهای وی را رفع کنند. امام سجاد علیه السلام به خوبی می‌دانست که بی‌نیاز مطلق، خداست و غیر او، همه به هم نیازمندند. لذا وقتی شنید مردی می‌گوید: خدایا! مرا از خلق خود بی‌نیاز کن. فرمود: «لیس هكذا، انما الناس بالناس ولكن قل: اللهم اغنني عن شرار خلقك [۱] این گونه نیست، مردم به مردم نیازمندند. اما بگو: خدایا! مرا از مردم بد کیش بی‌نیاز کن.» به این دلیل ما باید به یک حقیقت مهم و در عین حال فراموش شده توجه کنیم و آن، حقی است که جامعه (و افراد آن) به دلیل ایفای نقش در تداوم زندگی ما دارند. و این، همان حقی است که امام زین العابدین علیه السلام در کنار دو حق دیگر (حق خدا و حق خود) در رساله حقوق از آن یاد می‌کند و حقوق گروههایی مثل رهبران، زبردستان، خویشان، نیکوکاران و توده‌های مردم مانند همسایه، رفیق، شریک، سائل و نیازمند و حتی حقوق اموال و... را تذکر می‌دهد. و از همین جایگاه است که انسانها جهت ادای این حقوق موظف به «خدمت» به هم هستند. در واقع اسلام با این دید دقیق و عمیق، خاستگاه «خدمت به خلق» را «حق خلق» می‌داند و معتقد است مردم باید خادم هم باشند چون به گردن هم حق دارند. این حق گاه چنان روشن است که مردم را به پاسخگویی متقابل وادار می‌کند، مانند حق پدر، معلم، و گاه به واسطه و پنهان است مانند حق نیازمندان، مستضعفان و... که با دقت در زنجیره اجتماع می‌توان حقوق آنها را نسب به خود کشف کرد و آنگاه است که خدمت به آنان نیز ضروری می‌شود. درک این تحلیل وقتی راحت‌تر خواهد شد که بدانیم مردی از امام زین العابدین علیه السلام درباره «حق معلوم» در آیه شریفه «والذین فی اموالهم حق معلوم - للسائل والمحروم» [۲] سؤال کرد و امام فرمود: «حق معلوم، چیزی است که شخص از مال خود

بیرون می‌کند و آن غیر از زکات و صدقه واجب است.» آن مرد پرسید: با این مال چه بکند؟ امام فرمود: «با آن صلّه رحم می‌کند و به ضعیفان کمک می‌نماید و رنج ایشان را برطرف می‌سازد و یا به برادر دینی‌اش محبت می‌کند و گرفتاری او را برطرف می‌سازد.» [۳]. امام سجاد علیه السلام با تعبیر دیگر نیز این پیوند و علقه اجتماعی بشر به هم را یادآور و «حق خدمت» ناشی از آن را هم متذکر می‌شود. از جمله با عنوان «برادری مردم» چنین می‌فرماید: «بئس الاخ یعاکف غنیا و یقطعک فقیرا [۴]» بد برادری است که در وقت توانگری به تو توجه دارد و در وقت نیازمندی از تو می‌برد.» بر اساس برادری دینی و اجتماعی، مؤمنان موظف به رعایت مودت به هم هستند و ترک وظیفه امری مذموم شمرده می‌شود و به معنای ضایع کردن حقوق دیگران است.

آثار خدمت به خلق

اشاره

از نگاه امام سجاد علیه السلام خدمت به خلق، هم اثر دنیایی دارد و در معادلات اجتماعی تاثیرگذار است و هم دارای آثار اخروی است. نمونه هایی از هر دو گروه را مرور می‌کنیم.

آثار خدمت در دنیا

یاری مردم

طبیعی‌ترین اثر خدمت، یاری مددجو و گیرنده خدمت است. امام سجاد علیه السلام می‌فرمود: «در دنیا هیچ چیز یاری دهنده‌تر از نیکی به برادران نیست.» [۵].

بقا و فزونی نعمت

«لینفق الرجل بالقصد و بلغه الکفاف و یقدم الفضل منه لآخرته. فان ذلک ابقی للنعمه و اقرب الی المزیّد من الله تعالی و انفع فی العاقبه [۶]». انسان باید به مقدار اعتدال و به قدر کفاف خرج کند و زیادی‌اش را برای آخرت بفرستد. زیرا چنین رفتاری باعث بقای بیشتر نعمت گشته و به فزونی نعمت از جانب خدا نزدیک‌تر و در عاقب سودمندتر است.»

آقایی و بزرگی در دنیا

«ساده الناس فی الدنیا الاسخیاء و ساده الناس فی الآخرة الاتقیاء [۷]». سروران مردم در دنیا، سخاوتمندان و در آخرت، پرهیزگاران هستند.» «گرامی‌ترین انسانها نزد مردم، کسی است که زیاد خیرش به آنها برسد و نیازی به آنها نداشته باشد و...» [۸].

سرور قلبی خدمت رسان

«الکریم یتهج بفضله و اللّیثم یفخر بملکه [۹]». شخص کریم با بخشندگی خود شادمان است و فرومایه به ثروتش می‌بالد.»

آثار خدمت در آخرت و نتایج معنوی

امام سجاد علیه السلام در روایاتی متعدد به آثاری چون: افزایش درجه خدمت رسانی در آخرت [۱۰]، آمرزش گناهان [۱۱]، یاور

روز تنگدستی (قیامت) [۱۲]، مقامات و قصرهای بهشتی [۱۳]، پوشش در آخرت [۱۴] و... [۱۵] تصریح می‌کند. جهت اختصار، تنها به روایتی از آن حضرت که شرح جامع از آثار اخروی خدمت را بیان می‌نماید، توجه می‌کنیم: ابوحمزه ثمالی از امام علی بن الحسین علیه السلام چنین نقل کرد: «من قصی لایخیه حاجه فبحاجه الله بدا... کسی که یک حاجت برادرش را برآورد خداوند صد حاجت او را برآورد. کسی که اندوهی را از دل برادرش بردارد، خداوند اندوه روز قیامت را از او برطرف سازد. هر قدر هم که زیاد باشد. و هر کس برادرش را که در مقابل ستمکار قرار گرفته است، یاری دهد، خدا او را هنگام عبور از صراط یاری می‌کند، در وقتی که قدمها می‌لغزد. و کسی که به دنبال نیاز برادر مؤمنش برود و با برآوردن حاجتش او را شاد کند، چنان است که رسول خدا را مسرور کرده است. و هر کس او را سیراب کند، خدا او را از شراب سر به مهر بهشتی سیراب می‌سازد. و هر کس گرسنگی او را با طعام برطرف کند، خدا او را از میوه‌های بهشتی سیر می‌کند. و هر کس برهنگی او را بپوشاند خدا او را با جامه‌های زربافت و حریر می‌پوشاند. و اگر با اینکه برهنه نیست، او را لباسی بپوشاند، پیوسته در حفظ خدا است تا هنگامی که نخعی از آن جامه بر تن او باشد. و کسی که کار مهم برادرش را کفایت کند، خداوند پسران بهشتی را خدمتگزار او می‌سازد. و کسی که او را بر مرکبی سوار کند، خدا او را در قیامت بر ناقه‌ای بهشتی سوار می‌کند که فرشتگان به آن می‌بالند. و هر کس مؤمنی را هنگام مردنش دفن کند، گویا او را از ولادت تا مرگ پوشانده است. و هر کس او را همسری دهد که مایه انس و آرامش باشد، خداوند برای او در قبر مونسى به شکل محبوب ترین افراد خانواده‌اش قرار می‌دهد. و کسی که برادر مؤمن بیمارش را عیادت کند، فرشتگان دور او را می‌گیرند و دعا می‌کنند تا وقتی که از آنجا بیرون رود و به او می‌گویند: «خوشا به حالت و بهشت گوارایت!» به خدا سوگند برآوردن حاجت مؤمن در پیشگاه خدا محبوب‌تر از دو ماه روزه پی در پی با اعتکاف آن دو ماه در ماه حرام است.» [۱۶]. چنان که مشاهده می‌شود، امام سجاد علیه السلام در شرح آثار معنوی و اخروی خدمت به مؤمن، انواع متنوعی از خدمت را هم برشمرده است. از خدمت مالی تا آبرویی و از خدمت روحی تا غریزی و این، نشانگر آن است که خدمت در تمام ابعاد آن مورد توجه است و تنها در امور اقتصادی و کمکهای مادی به نیازمندان خلاصه نمی‌شود.

آثار ترک خدمت

پشیمانی، نزول بلا، پرده‌داری

ابوخالد کابلی می‌گفت: شنیدم که امام زین‌العابدین علیه السلام می‌فرمود: «... الذنوب التي تورث الندم... ترک صلوة القرابة حتی يستغنوا... و الذنوب التي تنزل البلاء ترک اغاثة الملهوف و ترک معونة المظلوم... و الذنوب التي تكشف الغطاء... ترک التقرب الى الله عزوجل بالبر و الصدقة... و قساوة القلوب على اهل الفقر و الفاقة و ظلم الیتیم و الارملة و انتهاار السائل و رده باللیل [۱۷]... از گناهانی که پشیمانی به بار می‌آورد... ترک صلوة رحم به حدی که احساس خویشاوندی نکنند... از گناهانی که باعث نزول بلا می‌شود، به فریاد مظلوم نرسیدن و کمک نکردن به ستمدیدگان... است... از گناهانی که پرده حیا را می‌برد... نزدیک نشدن به خدای عزوجل با نیکوکاری و صدقه و سنگدلی بر اهل فقر و تهیدستان و ستم به یتیم و بیوه زنان و دست رد به سینه سائل زدن هنگام شب است.»

نزول بلائی مثل یعقوب

امامی که دیدگاهش این باشد که خداوند هیچ سائلی را باز نمی‌گرداند «یا من لایرد سائله و لایخیب آمله... [۱۸]»، ای خدایی که سائلی را برنمی‌گرداند و آرزومندی را ناامید نمی‌کند. ای آن که درگاهش به روی درخواست کنندگان باز و پرده‌ی درش از

مقابل امیدواران برداشته است...» خود نیز در برخورد با نیازمندان می‌کوشد چنین صفتی را کسب کند. از این رو ابو حمزه ثمالی (ثابت) می‌گفت: روز جمعه‌ای نماز صبح را با امام زین‌العابدین علیه السلام به جا آوردم. امام به سوی منزل رفت. من هم با ایشان بودم. وقتی به منزل رسیدیم، یکی از خادمه‌ها را صدا زد و فرمود: «امروز روز جمعه است، زهر نیازمندی آمد، مبادا رد کنید.» من گفتم: هر سائلی که مستحق نیست! فرمود: «ای ثابت! از آن می‌ترسم که یکی مستحق باشد و ما به او چیزی ندهیم و رد کنیم و به خانواده ما چیزی فرود آید که به یعقوب و خانواده‌اش نازل شد. اطعامشان کنید.» [۱۹].

نشانه بخل

امام سجاد علیه السلام می‌فرمود: «از پروردگرم شرم دارم که یکی از برادرانم را بینم و از خدا برای او بهشت را بخواهم اما از دادن درهم و دینار، بخل ورزم که وقتی قیامت شود، به من گفته شود: اگر بهشت مال تو بود، در دادن آن به مراتب بیشتر از دادن مال، بخل می‌ورزیدی.» [۲۰].

نیامرزیدن همیشگی

امام سجاد علیه السلام فرمود: «من بان شعبانا و بحضرته مؤمن جائع طاو قال الله عزوجل: ملائکتی اشهد کم علی هذا العبد اننی امرته فعصانی و اطاع غیری و کلته الی عمله و عزتی و جلالی لا غفرت له ابدا [۲۱]. کسی که سیر بخوابد و در کنار او مؤمنی گرسنه باشد، خدای متعال به فرشتگان می‌فرماید: نگاه کنید به این بنده‌ام که من امر کردم ولی فرمان نبرد و غیر مرا اطاعت کرد. پس من هم او را به عملش واگذاشتم. سوگند به عزت و جلالم هرگز او را نمی‌آمرزم.» «من کان عنده فضل ثوب فعلم ان بحضرته مؤمنا محتاجا الیه فلم یدفعه الیه اکبه الله عزوجل فی النار علی منخریه [۲۲] کسی که لباس اضافی داشته باشد و بداند در اطرافش مؤمنی به آن نیاز دارد و ندهد، خدا او را به رو در آتش می‌اندازد.»

دعای توفیق خدمت به خلق

امام سجاد علیه السلام با توجه به ثواب فراوان و آثار دنیوی و اخروی خدمت به خلق، همواره دست به دعا برمی‌داشت و توفیق خدمت را از درگاه الهی خواستار می‌شد. از جمله آنها این دعاهاست: «اللهم صل علی محمد و آله و... اجر للناس علی یدی الخیر و لاتمحقه بالمن [۲۳]. خدایا! بر محمد و آل او درود فرست و... به دست من کارهای خیر را برای مردم جاری کن و چنان کن که با منت گذاردن باطل نسازی.» «اللهم صل علی محمد و آله و احببنی عن الشرف و الازدیاد و قومنی بالبدل و الاقتصاد و علمنی حسن التقدير و اقبضنی بلطفک عن التبذیر و اجر من اسباب الحلال ارزاقی و وجه فی ابواب البر انفاقی... اللهم حبب الی صحبه الفقراء و اعنی علی صحبتهم بحسن الصبر [۲۴...]. خدایا! بر محمد و آل او صلوات بفرست و مرا از اسراف و ولخرجی بر کنار دار و راه بذل و بخشش بر مستمندان، با میانه روی و اعتدال در مصرف را به من نشان بده. و خوب اداره کردن زندگی را به من بیاموز. و به لطف و کرمت از تجمل و اسراف بازم دار. و وسایل روزی مرا از راه حلال فراهم کن. و مرا به انفاق در راه خیر موفق بدار... خدایا! مصاحبت با فقیران را برایم دوست داشتنی ساز و به همنشینی و شکیبایی با آنان یاریم کن.» «اللهم صل علی محمد و آله و حلنی بحلیه الصالحین و البسنی زینة المتقین فی... السبق الی الفضیلة و ایثار التفضل [۲۵...]. خدایا! بر محمد و آل او درود فرست و جان مرا به زیور بندگان شایستهات بیارای. و بر من لباس تقوا بپوشان تا بتوانم در راه فضل و کمال از دیگران پیش بیفتم و زیادی مالم را به مستمندان، ایثار کنم...»

دعوت و تشویق به خدمت رسانی

اشاره

حضرت زین العابدین علیه السلام که چنین مشتاقانه از خداوند توفیق برای خود می‌خواهد، دیگران را نیز متوجه این وظیفه اجتماعی و دینی می‌سازد و با برشماری ثوابهای زیاد آن، مؤمنان را برای خدمت رسانی بیشتر به هم برمی‌انگیزد. برخی از تلاشهای حضرت در تبلیغ و ترویج این سنت حسنه را مرور می‌کنیم:

اهل خیر شوید

امام سجاد علیه السلام به فرزندش امام باقر علیه السلام می‌فرمود: «افعل الخیر الی کل من طلبه منک فان کان اهلہ فقد اصبت موضعه و ان لم یکن باهل کنت انت اهلہ [۲۶]» هر کس از تو انجام کار خیری را خواست، برایش انجام بده، اگر اهلش بود، درست عمل کردی و گرنه تو خود اهل خیر شده‌ای. در تفسیر آیه ۱۵ سوره توبه «... و یقبل التوبه عن عباده و یأخذ الصدقات [۲۷]» توبه بندگان را می‌پذیرد و صدقات را می‌گیرد. محمد بن مسلم از امام صادق، از امام سجاد علیهما السلام نقل کرد: «در پیشگاه خدا تعهد می‌کنم که صدقه به دست بنده ی خدا نمی‌رسد مگر آنکه پیش از آن در دست خدا قرار بگیرد.» آن حضرت هر گاه می‌خواست صدقه بدهد، اول آنچه را در دست داشت، می‌بوسید و می‌بویید، سپس به دست فقرا می‌داد و می‌فرمود: «برای هر چیزی فرشته واسطه‌ای هست، جز صدقه که بی واسطه به دست خدا می‌رسد.» [۲۷].

خوش به حال انفاق گران

ابوحزمه ثمالی می‌گوید: امام علی بن الحسین علیه السلام فرمود: «طوبی لمن طاب خلقه و طهرت سجیته و صلحت سریره و حسنت علانیته و انفق الفضل من ماله و امسک الفضل من قوله و انصف الناس من نفسه [۲۸]» خوش به حال کسی که خوبی خوش و درونی پاکیزه و نهادی شایسته و ظاهری آراسته دارد، زیادتی مالش را انفاق می‌کند و سخن بیهوده را ترک می‌کند و با مردم منصفانه رفتار می‌نماید.»

درجه خود را ارتقا دهید

آن حضرت خطاب به شیعیان می‌فرمود: «ای شیعیان ما! بهشت دیر یا زود از دست شما نمی‌رود اما برای ارتقای درجات آن کوشش کنید و بدانید میان شما بالاترین درجات و زیباترین کاخها و سراها و بناها در بهشت از آن کسانی است که در پاسخ دادن به ندای مؤمنان نیکوتر باشند و همدردیشان با فقرا مؤمن بیشتر باشد. بدانید خداوند گاهی یکی از شما را به سبب یک سخن پاک که با برادر تنگدستش بگوید، بیشتر از مسافت یک صد هزار سال که با گامهایش پیماید، به بهشت نزدیک می‌کند، اگر چه از عذاب شدگان به آتش جهنم باشد. پس نیکی کردن به برادر خود را کوچک نشمارید زیرا آن نیکی، روزی برای شما سودمند است که هیچ چیز جایش را نمی‌گیرد.» [۲۹].

اطعام نیازمندان

ابوحزمه ثمالی می‌گفت: علی بن حسین علیه السلام می‌فرمود: «هر کس مؤمنی را تا حد سیر شدن غذا بدهد، جز خدا کسی از پاداش اخروی آن خبر ندارد، نه فرشته مقرب و نه پیامبر مرسل. (بعد فرمود) از چیزهایی که سبب آموزش می‌شود، غذا دادن به فرد

مسلمان گرسنه است (و بعد این آیه را تلاوت کرد): «أو اطعام فی یوم ذی مسغبه - یتیمان ذامقربه - أو مسکینا ذامتربه» [۳۰] یا اطعام دادن در روز گرسنگی به یتیمی از خویشان یا به تنگدستی نیازمند. [۳۱].

نمونه‌هایی برای خدمت

خدمت، اقدامی است که به خاطر ادای حقوق متقابل (مستقیم یا با واسطه) انجام می‌شود و گستره‌ای به وسعت تمام عوامل دخیل در جامعه بشری دارد. از انسان تا خدا و از حیوان تا جهان طبیعت. فهرست رساله حقوق امام سجاد علیه السلام را به یاد آوریم تا به وسعت این گستره، عمیق‌تر بنگریم «۱ - حق خدا (تمام حقوق از آن ناشی می‌شود) ۲ - حق خود (الف: جوارح: زبان، گوش، چشم، پا، دست، شکم، فرج: ب: افعال و کارها: نماز، روزه، صدقه، قربانی)، ۳ - حق ائمه (رهبر حکومت، معلم، مالک، همسر، خدمتگزار) ۴ - حق خویشاوندان و... (مادر، پدر، فرزند، برادر، منعم، (دهنده نعمت آزادی)، آزاد کرده، نیکی کننده، اذان گو، پیش نماز، همنشین، همسایه، رفیق، شریک مال، طلبکار، دوست معاشر، مدعی، فرد مورد ادعا، مشورت کننده، مشورت دهنده، نصیحت‌خواه، نصیحت کننده، بزرگتر، کوچکتر، سائل، فرد درخواست شونده، فرد خشنود کننده، توده ی مردم، اهل ذمه) از بین ۵۰ مورد، ما به چند مورد اشاره می‌کنیم که امام سجاد علیه السلام در مورد خدمت به آنها رهنمودی ارائه فرموده‌اند.

نوع خدمت به سائل (نیازمندان)

«حق السائل فاعطاؤه اذا تهيأت صدقه و قدرت علی سد حاجته والدعاء، له فیما نزل به و المعاونه له علی طلبته و ان شککت فی صدقه و سبقت الیه التهمه له و لم تعزم علی ذلک لم تأمن ان یکون من کید الشیطان اراد ان یصدک عن حظک و یحول بینک و بین التقرب الی ربک فترکته بستره و رددته ردا جمیلا- و ان غلبت نفسک فی امره و اعطیته علی ما عرض فی نفسک منه فان ذلک من عزم الامور حق سائل آن است، که اگر صدقه‌ای آماده داری، به او بدهی و اگر توان بر آوردن نیاز او را داری، بر آوری و برای گرفتاریش دعا کنی و به خواسته‌ای که دارد، به او کمک کنی و اگر در راستگویی او تردید کنی و زود او را متهم کنی، در صورتی که یقین نداری، بعید نیست که شیطان می‌خواهد تو را فریب داده و از اجر و ثواب بی بهره کند و تو را از نزدیکی به خدا باز دارد. در این صورت، آبروی او را حفظ کن و با روی خوش او را از خود دور کن. اما اگر بر نفس خود غلبه کنی و علی رغم چیزی که در دلت گذشته، به او کمک کنی، از امور مهم و حاصل اراده استوار است.» [۳۲].

حق مال: صرف در راه خدمت

«و اما حق المال فان لا تاخذة الا من حله و لا تنفقه الا فی حله و لا تحرفه عن مواضعه و لا تصرفه عن حقائقه و لا تجعله اذا کان من الله الا الیه و سببا الی الله و لا تؤثر به علی نفسک من لعله لا یحمدک و بالحرى ان لا یحسن خلافته فی ترکک و لا یعمل فیہ بطاعه ربک فتکون معینا له علی ذلک او بما (احداث فی مالک) احسن نظرا لنفسه فیعمل بطاعه ربه فیذهب بالغنیمه و تبوء بالاثم و الحسرة و الندامه مع التبعه و لاقوه الا بالله اما حق مال آن است که جز از راه حلال به دست نیآوری و به جز راه حلال خرج نکنی و مبادا بی مورد در غیر راه‌های درست به کار ببری و چون مال از آن خداست، نباید جز در راه خدا و جایی که وسیله تقرب به اوست، به کار بندی. و کسانی را که شاید از تو تشکر هم نکنند، بر خود مقدم دار. میراث گذاردن آن را برای دیگران صحیح ندانی که در راه نافرمانی خدا به کار برده شود و تو نیز در این گناه، کمک کار باشی و یا از تو بهتر به سود خود منظور دارد و در اطاعت خدا مصرف کند و غنیمت را او ببرد اما بار گناه و افسوس و پشیمانی با عقوبت و کیفر نصیب تو گردد. و هیچ نیرو و توانی غیر خدا نیست.» [۳۳].

خدمت رسانی به همه

«و اما حق اهل ملتک عامه فاضمار السلامه و نشر جناح الرحمه و الرفق بمسیئهم و تالفهم و استصلاحهم و شکر محسنهم الی نفسه و الیک فان احسانه الی نفسه احسانه الیک اذا کف عنک اذاه و کفاک مؤونته و حبس عنک نفسه فعمهم جمیعا بدعوتک و انصرهم جمیعا بنصرتک و انزلتهم جمیعا منک منازلهم. کبیرهم بمنزله الوالد و صغیرهم بمنزله الولد و اوسطهم بمنزله الاخ فمن اتاک تعاهدته بلطف و رحمه و صل اخاک بما یحب للاخ علی اخیه اما حقوق توده مردم آن است که با حسن نیت و محبت و مدارا با بدیهایشان رفتار کنی و با دلجویی در صدد اصلاح حالشان برآیی. و از کسانی که به ایشان و شما نیکی می کنند، سپاسگزار باشی زیرا احسان کسی نسبت به خود، در حقیقت احسان به تو است، به خاطر آنکه آزاری به تو نرسانده و زحمتی بر دوش تو ندارد و جلوی هوای نفسش را گرفته است. وانگهی همه را دعا کن و به همه کمک نما و هر کدام را در حد خود محترم شمار بزرگترها را به منزله پدر و کوچکترها را به منزله فرزند و میان سالها را همچون برادرت بدان. هر کس نزد تو آمد، با او به مهر و محبت برخورد کن و با برادرت با رعایت حقوق برادری، رابطه ی برادرانه داشته باش.» [۳۴].

بایسته‌هایی برای خدمت شایسته

منت نگذاشتن

«لم تمش بها علی احد لانها لک، فاذا امننت بها لم تامن ان تكون بها مثل تهجین حالک منها الی من منت بها علیه لان فی ذلک دلیلا. علی انک لم ترد نفسک بها و لو اردت نفسک بها لم تمتن بها علی احد به خاطر صدقه‌ای که داده‌ای، بر کسی منت نگذاری زیرا قدمی به سود خود برداشته‌ای در صورتی که اگر منت بگذاری، در امان نیستی از اینکه روح او را آزرده و خود را معیوب کرده‌ای. زیرا این عمل تو دلیل آن است که تو این کار را به خاطر خود نکرده‌ای، در صورتی که اگر برای خودت می‌خواستی، بر کسی منت نمی‌نهادی.» [۳۵].

استحکام اعتقاد قبل از خدمت

«و اما حق الصدقه فان تعلم انها ذخرک عند ربک و ودیعتک التي لاتحتاج الی الاشهاد فاذا عملت ذلک کنت بما استودعته سرا و اوثق بما استودعته علانیة و کنت جدیرا ان تكون اسررت الیه امر اعلنته و کان الامر بینک و بینه فیها سرا علی کل حال و لم یستظهر علیه فی ما استودعته منها باشهاد الاسماع و الابصار علیه بها کانهما اوثق فی نفسک لا کانک لاتثق به فی تادیة و دیعتک الیک اما حق صدقه و زکاتی که می‌دهی این است که بدانی آن، پس اندازی است نزد پروردگارت و امانتی است که شاهد نمی‌خواهد. وقتی چنین باوری داشتی، بر آنچه در نهان به امانت می‌گذاری، بیشتر اطمینان خواهی داشت تا آنچه آشکارا می‌دهی. و خود را سزاوار خواهی دید تا آنچه را که می‌خواهی در نظر دیگران به خدا بسپاری، در نهان بسپاری و در هر حال به عنوان رازی نهفته بین تو و او باشد و حتی در این امانتی که به او می‌سپاری، از گوشها و چشمها - به دلیل اعتماد بیشتر به اینها و نه به آن جهت که در بازپرداخت امانت به خدا اعتماد نداری - به عنوان شاهد و گواه پشتیبانی نخواهی.» [۳۶].

خدمت به تناسب توان

«ان من اخلاق المؤمن الانفاق علی قدر الاقتار و التوسع علی قدر التوسع و انصاف الناس من نفسه [۳۷ ...] از اخلاق مؤمن انفاق به

قدر توان، توسعه دادن به زندگی به قدر گنجایش، و رفتار منصفانه با مردم و... است.»

خوش رفتاری با خدمت جویان

آن حضرت هرگاه گدایی نزدش می آمد، می فرمود: «مرحبا بمن یحمل زادی الی الاخرة [۳۸] آفرین به کسی که مرا به آخرت حمل می کند!»

حسن ظن به خدمت جویان و خدمت صادقانه

تحف العقول، ص ۲۷۰.

کوچک نشمردن خدمت

آن گاه که خدمت به مردم خاستگاهی الهی داشته باشد، حجم آن مهم نخواهد بود بلکه کیفیت خدمت و رعایت خلوص و داشتن رنگ الهی، ارزشمند خواهد بود. از این روی گاه خدمت با یک نگاه و ایجاد آرامش روحی در قلب یک فرد، می تواند خدمتی ارزشمند شمرده شود. لذا امام سجاد علیه السلام می فرمود: «نظر المؤمن فی وجه اخیه المؤمن للمودة و المحیة عبادة [۳۹] نگاه مؤمن به صورت برادر مؤمنش از روی دوستی و محبت، عبادت است.» نهایت ظرافت و دقت نظر امام سجاد علیه السلام را در این جمله بینیم که فرمود: «حق کسی که خداوند او را باعث شادی تو کرده و تو را به دست او شاد کرده، این است که اگر واقعا قصد خوشحال کردن تو را داشت، خدا را شکر کنی و به اندازه ی کافی از او سپاسگزار باشی و به خاطر آغاز چنین خدمتی از طرف او، متقابلا تو هم باعث خشنودی او شوی و در صدد جبران برآیی. و اگر قصد نداشت، باز خدا را شکر و سپاس گویی و بدانی از جانب خداست که باعث شادی تو شده است و آن شخص نیز یکی از عوامل نعمتهای خدا بر تو گردیده است. دوست بداری و خیرخواه او باشی زیرا وسایل نعمتهای الهی هر جا باشند، خود موجب برکت هستند، هر چند از روی قصد نباشد...» [۴۰]. به این ترتیب، خدمتگزار نباید به حجم کار توجه کند بلکه هر نوع خدمتی را که در توان دارد، نثار دیگران کند.

پاورقی

[۱] تحف العقول عن آل الرسول، ص ۲۷۸.

[۲] معارج/ ۲۴ و ۲۵.

[۳] وسایل الشیعه، ج ۶، ص ۶۹.

[۴] زندگانی امام زین العابدین علیه السلام، عبدالرزاق موسوی مقرر، ص ۳۱۶ نقل از لواقع الانوار، شعرانی، ص ۲۸.

[۵] همان.

[۶] تحلیلی از زندگانی امام سجاد علیه السلام، قرشی، ج ۲، ص ۲۱۸.

[۷] تحف العقول، ص ۴۰۹.

[۸] احتجاج طبری، ص ۱۷۴ (یک جلدی).

[۹] اعلام الدین، ص ۲۹۹.

[۱۰] زندگانی امام زین العابدین علیه السلام، مقرر، به ترتیب: ص ۲۲۶، ۲۷۴، ۲۷۱، ۲۷۵، ۲۶۹ و ۲۴۵. که به ترتیب از: تفسیر

برهان، ج ۱، ص ۴۴، وافی، ج ۳، ص ۸۸، مشکاة الانوار، ص ۲۳۳، لثالی الاخبار، ص ۲۱۴، مشکاة الانوار، ص ۲۲۴ و حلیة الاولیاء،

- ج ۳، ص ۱۵۹ نقل کرده است.
- [۱۱] زندگانی امام زین العابدین علیه السلام، مقرر، به ترتیب: ص ۲۲۶، ۲۷۴، ۲۷۱، ۲۷۵، ۲۶۹ و ۲۴۵. که به ترتیب از: تفسیر برهان، ج ۱، ص ۴۴، وافی، ج ۳، ص ۸۸ مشکاة الانوار، ص ۲۳۳، لثالی الاخبار، ص ۲۱۴، مشکاة الانوار، ص ۲۲۴ و حلیه الاولیاء، ج ۳، ص ۱۵۹ نقل کرده است.
- [۱۲] زندگانی امام زین العابدین علیه السلام، مقرر، به ترتیب: ص ۲۲۶، ۲۷۴، ۲۷۱، ۲۷۵، ۲۶۹ و ۲۴۵. که به ترتیب از: تفسیر برهان، ج ۱، ص ۴۴، وافی، ج ۳، ص ۸۸ مشکاة الانوار، ص ۲۳۳، لثالی الاخبار، ص ۲۱۴، مشکاة الانوار، ص ۲۲۴ و حلیه الاولیاء، ج ۳، ص ۱۵۹ نقل کرده است.
- [۱۳] زندگانی امام زین العابدین علیه السلام، مقرر، به ترتیب: ص ۲۲۶، ۲۷۴، ۲۷۱، ۲۷۵، ۲۶۹ و ۲۴۵. که به ترتیب از: تفسیر برهان، ج ۱، ص ۴۴، وافی، ج ۳، ص ۸۸ مشکاة الانوار، ص ۲۳۳، لثالی الاخبار، ص ۲۱۴، مشکاة الانوار، ص ۲۲۴ و حلیه الاولیاء، ج ۳، ص ۱۵۹ نقل کرده است.
- [۱۴] زندگانی امام زین العابدین علیه السلام، مقرر، به ترتیب: ص ۲۲۶، ۲۷۴، ۲۷۱، ۲۷۵، ۲۶۹ و ۲۴۵. که به ترتیب از: تفسیر برهان، ج ۱، ص ۴۴، وافی، ج ۳، ص ۸۸ مشکاة الانوار، ص ۲۳۳، لثالی الاخبار، ص ۲۱۴، مشکاة الانوار، ص ۲۲۴ و حلیه الاولیاء، ج ۳، ص ۱۵۹ نقل کرده است.
- [۱۵] زندگانی امام زین العابدین علیه السلام، مقرر، به ترتیب: ص ۲۲۶، ۲۷۴، ۲۷۱، ۲۷۵، ۲۶۹ و ۲۴۵. که به ترتیب از: تفسیر برهان، ج ۱، ص ۴۴، وافی، ج ۳، ص ۸۸ مشکاة الانوار، ص ۲۳۳، لثالی الاخبار، ص ۲۱۴، مشکاة الانوار، ص ۲۲۴ و حلیه الاولیاء، ج ۳، ص ۱۵۹ نقل کرده است.
- [۱۶] ثواب الاعمال و عقاب الاعمال، ص ۳۲۵.
- [۱۷] معانی الاخبار، صدوق، ص ۲۷، ح ۲ و مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ص ۹۵.
- [۱۸] صحیفه سجادیه، «مناجات راجین».
- [۱۹] دارالسلام، نوری، ج ۲، ص ۱۴۵، به نقل از تفسیر عیاشی. شرح داستان حضرت یعقوب را در آن بینید.
- [۲۰] زندگانی امام زین العابدین (علیه السلام)، ص ۲۶۲ نقل از مصادقه الاخوان، صدوق، ص ۳۴.
- [۲۱] ثواب الاعمال و عقاب الاعمال، ص ۵۶۹.
- [۲۲] همان، ص ۵۶۸.
- [۲۳] صحیفه سجادیه، دعای ۲۰.
- [۲۴] همان، دعای ۳۰.
- [۲۵] همان، دعای ۳۰.
- [۲۶] تحف العقول، ص ۲۸۲.
- [۲۷] تفسیر صافی، ص ۲۲۳ و برهان، ج ۱، ص ۴۴۱ به نقل از عیاشی.
- [۲۸] کافی، ج ۲، ص ۱۵۶.
- [۲۹] تفسیر برهان، ج ۱، ص ۴۴.
- [۳۰] بلد/۱۴ - ۱۶.
- [۳۱] وافی، ج ۳، ص ۱۲۰، (باب اطعام مؤمن).
- [۳۲] تحف العقول، ص ۲۷۰.

[۳۳] همان، ص ۲۶۷.

[۳۴] همان، ص ۲۷۱.

[۳۵] همان، ص ۲۵۹.

[۳۶] همان، ص ۲۵۹.

[۳۷] همان، ص ۲۸۲ و اصول کافی، ج ۲، ص ۲۴۱.

[۳۸] بحار الانوار، ج ۴۶، ص ۹۸.

[۳۹] همان، ص ۲۸۲.

[۴۰] همان، ص ۲۷۱.

درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

بسم الله الرحمن الرحيم

جَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱)

با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السلام): خدا رحم نماید بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیافزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می کنند

بنادر البحار-ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹

بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهل بیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می دهند.

مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

اهداف: دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید.

از جمله فعالیتهای گسترده مرکز:

الف) چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی

ب) تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن همراه

ج) تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما، انیمیشن، بازیهای رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و ...
 د) ایجاد سایت اینترنتی قائمیه www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزار های تلفن همراه و چندین سایت مذهبی دیگر

ه) تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای
 و) راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۲۳۵۰۵۲۴)
 ز) طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و ...
 ح) همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند مسجد جمکران و ...

ط) برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه
 ی) برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضور و مجازی) در طول سال
 دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان
 تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت: ۲۳۷۳ شناسه ملی: ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶
 وب سایت: www.ghaemiyeh.com ایمیل: Info@ghaemiyeh.com فروشگاه اینترنتی:
www.eslamshop.com

تلفن ۲۵-۲۳۵۷۰۲۳-۲۳۱۱ (۰۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور
 کاربران ۲۳۳۳۰۴۵ (۰۳۱۱)

نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده و لی
 جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح های توسعه ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل
 و کرم صاحب اصلی این خانه (قائمیه) امید داشته و امیدواریم حضرت بقیه الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف توفیق
 روزافزونی را شامل همگان بنماید تا در صورت امکان در این امر مهم ما را یاری نمایند انشاءالله.

شماره حساب ۶۲۱۰۶۰۹۵۳، شماره کارت: ۶۲۷۳-۵۳۳۱-۳۰۴۵-۱۹۷۳ و شماره حساب شبا: -۰۶۲۱-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۱۸۰-۰۹۰ IR
 ۵۳-۰۶۰۹ به نام مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان نزد بانک تجارت شعبه اصفهان - خیابان مسجد سید
 ارزش کار فکری و عقیدتی

الاحتجاج - به سندش، از امام حسین علیه السلام: - هر کس عهده دار یتیمی از ما شود که محنت غیبت ما، او را از ما جدا کرده
 است و از علوم ما که به دستش رسیده، به او سهمی دهد تا ارشاد و هدایتش کند، خداوند به او می فرماید: «ای بنده بزرگوار
 شریک کننده برادرش! من در کرم کردن، از تو سزاوارترم. فرشتگان من! برای او در بهشت، به عدد هر حرفی که یاد داده است،
 هزار هزار، کاخ قرار دهید و از دیگر نعمت‌ها، آنچه را که لایق اوست، به آنها ضمیمه کنید».

التفسیر المنسوب إلى الإمام العسکری علیه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست تر می داری: مردی
 اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می رهایی، یا مردی ناصبی اراده گمراه کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از
 پیروان ما را دارد، اما تو دریچه ای [از علم] را بر او می گشایی که آن بینوا، خود را بدان، نگاه می دارد و با حجت های خدای متعال،
 خصم خویش را ساکت می سازد و او را می شکند؟».

[سپس] فرمود: «حتماً رها کردن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی. بی گمان، خدای متعال می فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی
 همه مردم را زنده کرده است!» یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش

از آن که آنان را با شمشیرهای تیز بکشد».

مسند زید: امام حسین علیه السلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند آزاد کردن بنده دارد».

مرکز تحقیقات و ترجمه

اصفهان

گامگاه

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

